

بسم الله الرحمن الرحيم

پیش گفتار

قرآن پیام روشن الهی است که همه‌ی انسان‌ها را به درستی و رستگاری دعوت می‌کند. از صدر اسلام تاکنون در میان مسلمانان، توانایی خواندن و فهمیدن این پیام جاودانه از مهم‌ترین اهداف تعلیم و تربیت بوده است.

در کشور ما نیز به اقتضای جایگاه خاص دین اسلام در فرهنگ مردم ایران و جایگاه ویژه‌ی قرآن در دین اسلام، باید به آموزش قرآن به‌طور ویژه توجه کرد تا شرایط مساعد برای تحقق اهداف این درس فراهم آید.

از این رو درس قرآن در بین دروس دوره‌های تحصیلی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

به همین جهت برای ارتقای توانایی شما آموزگار محترم و کسب توفیق بیش‌تر در دست‌یابی به اهداف آموزشی، کتاب راهنمای معلم تدوین شده است که معلم با مطالعه‌ی دقیق کتاب راهنما، از یک سو با طرح درس و اهداف خاص هر درس آشنا می‌شود و از سوی دیگر با استفاده از توضیحات و دانستنی‌هایی که مخصوص معلم است، توانایی خود را در پاسخ دادن به پرسش‌های احتمالی دانش‌آموزان ارتقا می‌بخشد و با اعتماد و اطمینان بیش‌تری در کلاس حضور می‌یابد. ضمناً کتاب راهنمای معلم موجب هماهنگی آموزش و آشنایی بیش‌تر معلمان با اهداف و روش‌های تدریس موردنظر می‌شود و زمینه‌ی خلاقیت و ابتکار بیش‌تر او را فراهم می‌آورد.

آموزگاران محترم! پیش از آغاز سال تحصیلی یک‌بار همه‌ی مطالب کتاب را بخوانید و هم‌چنین قبل از تدریس هر درس یک‌بار دیگر روش تدریس آن درس را به دقت مطالعه کنید. توجه داشته باشید که پس از تسلط بر مطالب کتاب، آن‌چه اهمیت دارد خلاقیت شما در ارائه‌ی مناسب مطالب با توجه به شرایط خاص کلاس شماست. ضمناً در پایان روش تدریس هر درس بخشی به‌عنوان دانستنی‌های آموزگار آمده است. این بخش را به‌خوبی مطالعه کنید و تمرینات آن را انجام دهید تا در آموزش قرآن توانایی بیش‌تری کسب کنید. بیان مطالب این قسمت برای دانش‌آموزان ضرورتی ندارد، مگر آن‌چه را که بنا بر تشخیص شما برای آن‌ها مفید باشد.

بخش اول

کلیات

رویکرد برنامه‌ی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی

رویکرد، نگاه و جهت‌گیری کلی حاکم بر اجزای یک برنامه است. معمولاً رویکرد هر برنامه مهم‌ترین تفاوت‌ها و جهت‌گیری‌های جدید را نسبت به برنامه‌ی قبلی شامل می‌شود. از این رو رویکرد برنامه‌ی جدید آموزش قرآن، جامعیت آموزش است. مهم‌ترین تأثیر جامعیت بر تعیین اهداف آموزش قرآن می‌باشد. این اهداف باید به گونه‌ای تعیین شود که از یک سو شامل همه‌ی حیطه‌های یادگیری، یعنی سه حیطه‌ی شناختی، مهارتی و عاطفی باشد و از سوی دیگر، همه‌ی موضوعات ضروری آموزش قرآن مانند کسب مهارت‌های گوناگون قرائت، درک معنای عبارات و آیات قرآن، شناخت قرآن و آشنایی با معارف آن را شامل گردد.

در گذشته، آموزش قرآن در دوره‌های ابتدایی و راهنمایی و حتی دوره‌ی متوسطه عمدتاً بر کسب مهارت خواندن تأکید داشت و از برنامه‌ی جامعی برای دست‌یابی به فهم معنای عبارات و آیات قرآن برخوردار نبود. این فروکاستن آموزش به بخشی از آنچه که باید باشد، آسیب‌های فراوانی به همراه داشت که مهم‌ترین آن، خارج شدن آموزش از یک آموزش طبیعی و معنادار بود. دانش‌آموزان به دلیل توجه فرهنگ عمومی به قرآن کریم، این درس را با علاقه آغاز می‌کردند ولی پس از مدت کوتاهی، انگیزه‌ی یادگیری به شدت کاهش می‌یافت؛ زیرا ایشان به دلیل عدم فهم معنای آیات و عبارات قرآن، از برقراری ارتباط با موضوع یادگیری ناتوان بودند. هرچند در برنامه‌ی فعلی آموزش قرآن نیز مهم‌ترین هدف در دوره‌ی ابتدایی، کسب مهارت خواندن قرآن کریم است ولی به دلیل جامعیت آموزش، به شیوه‌ی مناسب و با رعایت ظرفیت روحی و ذهنی دانش‌آموزان، به سایر اهداف آموزش قرآن نیز توجه شده است. در بخش‌های آینده با اجزای آموزش قرآن که هر کدام متکفل دست‌یابی به بخشی از اهداف جامع آموزش قرآن هستند، آشنا می‌شوید.

اصول حاکم بر آموزش قرآن در دوره ابتدایی

۱- توجه جدی به موضوع انس به قرآن کریم و علاقه به یادگیری آن در تمام مسایل اعم از تعیین اهداف، محتوا، روش‌های تدریس و شیوه‌های ارزش‌یابی.

توضیح: اهداف باید به گونه‌ای باشد که با توانایی‌های ذهنی و روانی دانش‌آموزان هم‌خوانی داشته و دست‌یافتنی باشد. محتوا جذاب و متنوع و در راستای اهداف تنظیم گردد. استفاده‌ی هرچه بیش‌تر از روش‌هایی که منجر به مشارکت خلاق و حضور فعال دانش‌آموز در فرایند یاددهی - یادگیری شود. هم‌چنین ارزش‌یابی منجر به تقویت حیطه‌ی عاطفی فراگیر شده و دور از شرایط اضطراب‌آور انجام پذیرد.

۲- تعیین اهداف درس قرآن با توجه به اهداف آموزشی و پرورشی دوره‌ی ابتدایی مصوب شورای عالی آموزش و پرورش.

۳- جامعیت آموزش قرآن با تأکید بر آموزش روخوانی و روان‌خوانی قرآن.

توضیح: جامعیت آموزش قرآن یعنی علاوه بر آموزش روخوانی، روان‌خوانی که هدف اصلی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی است، به سایر اهداف آموزش قرآن مانند آشنایی با برخی از دستورات اخلاقی و تربیتی قرآن متناسب با سن فراگیران و زیباخوانی قرآن و... توجه شود.

۴- در نظر گرفتن اهداف مشترک دوره‌ی ابتدایی در اهداف درس قرآن و توجه به ارتباط افقی درس قرآن با سایر دروس.

توضیح: در درس قرآن به اهداف تربیتی، اخلاقی، اجتماعی و... که از اهداف مشترک دوره‌ی ابتدایی است، توجه شده است.

۵- تأکید بر سهل‌الوصول بودن اهداف، محتوا، روش‌های تدریس و شیوه‌های ارزش‌یابی، با در نظر گرفتن اصول روان‌شناسی یادگیری.

توضیح: به‌عنوان مثال، در آموزش روخوانی باید به برخی اصول توجه شود؛ مانند: استفاده از دانسته‌ها و تجربه‌های قبلی دانش‌آموزان، توجه به تکرار و تمرین و تجزیه‌ی اهداف به مراحل مختلف به منظور دست‌یابی تدریجی اهداف، به‌ویژه با توجه به استعدادها و فردی دانش‌آموزان، هم‌چنین ارزش‌یابی از توانایی‌های دانش‌آموزان باید به احساس موفقیت آن‌ها و تشویق ایشان به پیشرفت منجر شود.

۶- جذاب و دلپذیر بودن محتوا و روش‌های تدریس، با تأکید بر استفاده از هنر، به‌منظور دست‌یابی هرچه بیش‌تر به پیامدهای عاطفی آموزش.

۷- تناسب محتوا با نیازها، علایق و توانایی دانش‌آموزان.

۸- تأکید بیش‌تر بر مهارت‌های عملی نسبت به دانش نظری به‌ویژه مهارت‌های سمعی و بصری.

توضیح: آن‌چه در بیش‌تر قسمت‌های آموزش قرآن اهمیت دارد کسب مهارت عملی است تا دانش نظری؛ برای مثال چگونگی خواندن نماد تنوین (ـِ) اهمیت دارد نه تعریف آن و یا این‌که تنوین ترکیبی است از حرکات کوتاه و نون ساکن؛ این اصل در انتخاب نوع رسم‌الخط نیز کارساز است. برای مثال یکی از قواعد پرگفت‌وگویی روخوانی چگونگی اشباع حرکت‌هائ ضمیر است. همان‌طور که می‌بینید حتی اسم این قاعده ثقیل و نامأنوس است درحالی‌که با نوعی نگارش خاص، نیاز به بیان این قاعده و یادگیری آن کاملاً منتفی می‌شود؛ و دانش‌آموز می‌تواند

بدون نیاز به این قاعده موارد مربوط به آن را کاملاً صحیح بخواند.

۹- انعطاف‌پذیری روش‌های تدریس با در نظر گرفتن شرایط مختلف.

توضیح: استفاده از لوحه در آموزش قرآن بسیار اهمیت دارد. ولی اگر به هر دلیلی لوحه در دسترس نبود آموزگار تدابیری بیندیشد تا نقش لوحه به شکل دیگری ایفا شود (از طریق نوشتن روی تابلو و...) یا اگر نوار آموزشی موجود نبود، با توجه به نقش نوار در زیباخوانی، خود آموزگار و یا احیاناً دانش‌آموزی که صوت زیبایی دارد آیات را تلاوت کند.

۱۰- تأکید بر الگوگیری در آموزش قرائت قرآن.

توضیح: در آموزش زیباخوانی قرآن به جای پرداختن به آموزش نظری تجوید، به‌طور عملی بر شنیدن قرائت آیات از نوار آموزشی و الگوگیری از آن تأکید می‌شود. در نوار آموزشی به‌طور نسبی تمام مهارت‌های تجوید و زیباخوانی رعایت شده است. دانش‌آموزان می‌توانند با تقلید و الگوگیری از نوار به‌طور عملی برخی از این مهارت‌ها را بیاموزند.

۱۱- مبتنی بودن آموزش روخوانی بر سیر سوادآموزی فارسی و استفاده از رسم الخط نزدیک به خط فارسی.

توضیح: با توجه به آموخته‌های دانش‌آموزان در درس فارسی، مصوت‌های شش‌گانه و صامت‌ها در درس قرآن تدریس نمی‌شود و دانش‌آموزان براساس آنچه در فارسی آموخته‌اند بسیاری از کلمات و عبارات قرآنی را بدون هیچ‌گونه آموزش جدیدی می‌توانند بخوانند.

۱۲- کلمات و ترکیباتی که از قرآن برای آموزش روخوانی براساس سیر سوادآموزی انتخاب می‌شود، باید حتی الامکان در کتاب درسی به نحوی ارائه شود که ارتباط آن‌ها با آیات قرآنی احساس شود.

۱۳- اولویت دادن به روش‌های فعال تدریس و کار گروهی دانش‌آموزان.

توضیح: تقریباً در عموم مراحل آموزش روخوانی، تدریس با خواندن دانش‌آموزان آغاز می‌شود و معلم بیش‌تر نقش هدایت‌کننده دارد و تنها تدریس برخی موارد خاص مانند آموزش نمادهای جدید رسم الخط قرآن بر عهده معلم است و یا در آموزش پیام‌های زندگی، این دانش‌آموزان هستند که به کمک یک‌دیگر و با بیان مصادیقی درباره‌ی پیام‌ها در فرایند یاددهی - یادگیری مشارکت جدی دارند.

۱۴- استفاده از فناوری آموزشی متناسب با قداست و شأن قرآن کریم.

توضیح: از سی‌دی یا نوارهای صوتی و تصویری مناسبی استفاده شود که در آن‌ها آهنگ و یا ریتم‌های نامناسب به کار نرفته باشد.

۱۵- ضرورت آموزش قرآن توسط آموزگار پایه.

دلایل ضرورت:

۱- هم‌خوانی با منطق کلی ضرورت تک‌معلمی در دوره‌ی ابتدایی.

۲- شناخت و ارتباط بیش‌تر آموزگار پایه با دانش‌آموزان.

۳- استفاده از فرصت‌های مناسب برای برقراری ارتباط افقی میان دروس، فقط برای آموزگار پایه ممکن است.

۴- امکان تنظیم فاصله‌ی جلسات تدریس در طول هفته فراهم می‌گردد و دیگر لزومی ندارد درس قرآن در دو

ساعت پشت سر هم و در یک روز برگزار شود.

۱۶- ارتقای توانایی آموزگاران با استفاده از شیوه‌های متنوع و مؤثر.

توضیح: استفاده از روش‌هایی که زمینه‌ی تعلیم و تعلم هم‌زمان را فراهم نموده و موجب ارتقای صلاحیت‌های حرفه‌ای آموزگاران می‌گردد، یعنی روش‌های آموزش به‌نحوی است که موجب ارتقای توانایی معلمان و انس و علاقه‌ی بیش‌تر آن‌ها به قرآن کریم می‌شود.

۱۷- استفاده از زمان و فضای مناسب برای آموزش قرآن.

توضیح: گاهی به دلایل مختلفی درس قرآن در آخرین ساعات روز آخر هفته تدریس می‌شود که اصلاً زمان مناسبی نیست.

۱۸- ضرورت استمرار در آموزش قرآن و رعایت تعدد و فاصله‌ی جلسات تدریس در طول هفته.

۱۹- اختصاص دادن مدت زمان آموزش لازم، برای دستیابی به اهداف درس قرآن.

۲۰- نظارت و پشتیبانی از برنامه‌ی آموزش قرآن به منظور تقویت جایگاه این درس در دوره‌ی ابتدایی.

۲۱- وجود ویژگی‌های زیر در شیوه‌های ارزش‌یابی:

الف - تقویت علاقه‌ی دانش‌آموزان نسبت به یادگیری.

ب - توجه به دو اصل تشویق و احساس موفقیت در فرایند ارزش‌یابی.

پ - حفظ و تقویت منزلت و اهمیت درس قرآن در میان سایر دروس.

در ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان باید از سخت‌گیری‌های بی‌جا و یا سهل‌انگاری پرهیز کرد.

ت - حرکت از ارزش‌یابی توصیفی به سمت ارزش‌یابی کمی. در شرایط فعلی ارزش‌یابی این درس در پایه‌ی

اول و دوم ابتدایی توصیفی و در سایر پایه‌ها مانند سایر دروس کمی است.

ث - توجه به اصل تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان.

ج - دور بودن از محیط‌های اضطراب‌آور.

۲۲- اشاعه‌ی برنامه‌ی آموزش قرآن از راه‌های گوناگون، به‌ویژه بهره‌گیری از اولیای دانش‌آموزان و صدا و

سیما.

توضیح: باید از راه‌های مختلف اولیای دانش‌آموزان را با اهداف، روش‌های تدریس و سطوح مورد انتظار

یادگیری دانش‌آموزان در درس قرآن آشنا کرد.

اهداف کلی آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی

- ۱- آشنایی با قرآن کریم به‌عنوان کلام الهی و کتاب آسمانی.
- ۲- تقویت انس و علاقه به قرآن کریم و یادگیری آن.
- ۳- توانایی روخوانی قرآن به‌صورت شمرده و آرام از روی مصحف با رسم‌الخط آموزشی.
- ۴- توانایی خواندن آیات کتاب درسی به‌صورت روان یا آهنگین.
- ۵- آشنایی با قواعد ضروری روخوانی قرآن.
- ۶- حفظ برخی از سوره‌های کوتاه کتاب درسی.
- ۷- آشنایی با برخی از داستان‌های قرآن کریم.
- ۸- فراگیری معنای برخی از کلمات ساده و عبارات کوتاه قرآن.
- ۹- ایجاد و تقویت علاقه به شنیدن، خواندن و فهم معنای آیات قرآن کریم.
- ۱۰- آشنایی با مفهوم برخی از پیام‌های قرآن.
- ۱۱- شناخت و تقویت استعدادهای دانش‌آموزان، در گرایش‌های مختلف آموزش قرآن.

اهداف کلی آموزش قرآن در پایه‌ی چهارم ابتدایی

- ۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب علاقه نشان می‌دهد.
- ۲- به زیبا خواندن قرآن و حفظ برخی از سوره‌ها و پیام‌های قرآنی کتاب علاقه‌مند است.
- ۳- علاقه دارد معنای آیات و عبارات قرآنی کتاب را بداند.
- ۴- دوست دارد در جلسات قرآنی شرکت کند.
- ۵- با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۶- با مفاهیم ساده‌ی پیام‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
- ۷- معنای برخی کلمات آشنا و ساده‌ی قرآن را می‌داند.
- ۸- سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را (با نشان دادن خط) به صورت روان یا آهنگین می‌خواند.
- ۹- عبارات قرآنی دارای حروف ناخوانا را صحیح می‌خواند.
- ۱۰- قواعد وقف را در آخر آیات و عبارات قرآنی رعایت می‌کند.
- ۱۱- می‌تواند مفهوم پیام‌های قرآنی کتاب را به زبان ساده بیان کند.
- ۱۲- برخی از عبارات ساده و کوتاه قرآن را معنا می‌کند.

جدول اهداف آموزش قرآن در دوره‌ی ابتدایی

موضوع	پایه	اول	دوم	سوم
موضوع	پایه	۱- در خواندن آهنگین و جمعی سوره‌های کتاب درسی، مشارکت می‌کند. ۲- با گوش دادن به قرائت آیات قرآن و نگاه کردن به عبارات آن‌ها، سوره‌های کتاب را به‌صورت آهنگین می‌خواند.	۱- سوره‌های کتاب را (از طریق گوش دادن نوار و نشان دادن خط کتاب) ساده یا آهنگین می‌خواند. ۲- سوره‌های حمد، توحید، ناس و عصر را از حفظ می‌خواند.	سوره‌های کوتاه کتاب را (با نشان دادن خط) به‌صورت روان یا آهنگین می‌خواند.
		برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی کتاب را براساس سبب سوادآموزی فارسی می‌خواند.	سوره‌ها و عبارات قرآنی هر درس را به‌صورت ساده و شمرده می‌خواند.	سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را به‌صورت ساده و شمرده می‌خواند.
		-	برخی از نشانه‌ها و نمادهای رسم الخط قرآن را می‌شناسد.	۱- نشانه‌ها و نمادهای رسم الخط قرآن را می‌شناسد. ۲- با چگونگی وقف در آخر آیات و عبارات قرآنی آشنا می‌شود.
		با معنای برخی از عبارات ساده‌ی قرآن (به زبان کودکان یا شعر) آشنا می‌شود.	با مفاهیم ساده‌ی برخی از پیام‌های قرآنی آشنا شده و می‌تواند مفهوم آن را با زبان کودکانه بیان کند.	با مفاهیم ساده‌ی برخی از پیام‌های قرآنی آشنا شده و می‌تواند مفهوم آن را با زبانی کودکانه بیان کند.
		با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.	با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.	با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می‌شود.
انس و علاقه به قرآن و یادگیری آن	۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره‌های کتاب علاقه نشان می‌دهد. ۲- دوست دارد کتاب قرآن خود را پاکیزه نگاه دارد.	۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره‌های کتاب علاقه نشان می‌دهد. ۲- دوست دارد کتاب خود را پاکیزه نگاه دارد و به آن احترام بگذارد. ۳- با بعضی از آداب خواندن قرآن آشنا می‌شود.	به شنیدن قرائت زیبای سوره‌های کتاب و خواندن زیبای آن علاقه‌مند است.	

جدول اهداف آموزش قرآن در دوره ابتدایی

پایه	موضوع	چهارم	پنجم
	گوش دادن و قرائت سوره‌ها و آیات قرآن	سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را (از طریق گوش دادن و تکرار دادن خط کتاب) به صورت روان با آهنگین می خوانند.	سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را (از طریق گوش دادن و تکرار دادن خط کتاب) به صورت روان با آهنگین می خوانند.
	روخوانی	سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب را به صورت روان با آهنگین می خوانند.	۱- با نحوه‌ی خواندن حروف مقطع آشنا می شود. ۲- با نحوه‌ی خواندن صحیح حروف دارای علامت آشنا می شود. ۳- با نحوه‌ی خواندن صحیح نون ساکنی نزد تثنین آشنا می شود.
	قواعد روخوانی	۱- عبارات قرآنی دارای حروف ناخوانا را صحیح می خوانند. ۲- قواعد وقف را در آخر آیات و عبارات قرآنی رعایت می کند.	۱- با مفاهیم ساده‌ی خواندن حروف مقطع آشنا می شود. ۲- با نحوه‌ی خواندن صحیح حروف دارای علامت آشنا می شود. ۳- با نحوه‌ی خواندن صحیح نون ساکنی نزد تثنین آشنا می شود.
	پیام قرآنی	با مفاهیم ساده برخی از پیام‌های قرآنی آشنا شده و می تواند مفهوم آن‌ها را با زبانی کودکانه بیان کند.	با مفاهیم ساده‌ی برخی از پیام‌های قرآنی آشنا شده و می تواند مفهوم آن را با زبان کودکانه بیان کند.
	معنای کلمات و عبارات	۱- معنای برخی کلمات آشنا و ساده قرآن را می داند. ۲- برخی از عبارات ساده و کوتاه قرآن را معنا می کند.	۱- معنای برخی از کلمات آشنا و ساده‌ی قرآن را می داند. ۲- برخی از عبارات ساده و کوتاه قرآن را معنا می کند.
	داستان	با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می شود.	با داستان‌های قرآنی کتاب آشنا می شود.
	انس و علاقه به قرآن و یادگیری آن	۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره‌ها و عبارات قرآنی و زیبا خواندن آن‌ها علاقه مند است. ۲- به حفظ برخی از سوره‌ها و پیام‌های قرآنی علاقه مند است. ۳- دوست دارد در جلسات قرآنی شرکت کند. ۴- علاقه دارد معنای آیات و عبارات قرآنی کتاب را بداند.	۱- به شنیدن قرائت زیبای سوره‌ها و عبارات قرآنی و زیبا خواندن آن‌ها علاقه مند است. ۲- به حفظ برخی از عبارات قرآنی و پیام‌های قرآنی علاقه مند است. ۳- علاقه مند است معنای آیات قرآن را بداند. ۴- دوست دارد در جلسات قرآنی شرکت کند.

جدول وسعت و توالی مفاهیم و مهارت‌های آموزش قرآن دوروی ابتدایی

پایه سرفصل	اول	دوم	سوم	چهارم	پنجم
گوش دادن و قرائت نوار آموزشی	شرکت در جمع‌خوانی هفت سوره‌ی کوتاه از جزء سی‌ام	شرکت در جمع‌خوانی چهارده سوره‌ی کوتاه از جزء سی‌ام	شرکت در جمع‌خوانی اذکار نماز و دوازده سوره از جزء سی‌ام	شرکت در جمع‌خوانی سیزده سوره از جزء سی‌ام و عبارات برگزیده فرازهای انتخابی از سوره‌های مختلف در کتاب درسی	شرکت در جمع‌خوانی فرازهای انتخابی از سوره‌های مختلف در کتاب درسی
	روخوانی برخی از کلمات و عبارات ساده‌ی قرآنی براساس سوادآموزی فارسی	روخوانی سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب درسی	روخوانی سوره‌ها و عبارات قرآنی کتاب درسی و اذکار نماز	روان‌خوانی سوره‌ها و عبارات‌های قرآنی کتاب درسی	روان‌خوانی فرازهای قرآنی کتاب درسی و روخوانی مصحف شریف
نمادهای خاص رسم الخط قرآن	خواندن کلمات دارای تشدید و کلماتی که به حروف ناخوانای متمم‌بختم می‌شود.	خواندن کلماتی که دارای «الف» کوچک، کاف بی‌سرج، هـ، ث، تنوین، همزه، حروف توحالی و اتصالات است.	۱- رعایت نسبی قواعد وقف ۲- خواندن کلماتی که دارای کرسی همزه (ئ، و) است.	توانایی خواندن صحیح کلمات و عبارات آیات کتاب درسی که دارای حروف ناخوانای غیر متمم‌بخش هستند.	خواندن صحیح حروف مقطعه و کلماتی که دارای علامت مد هستند و خواندن ترکیب‌های دارای التغای ساکین
	آشنایی با معنای برخی سوره‌ها به زبان ساده کودگانه یا به صورت شعر	آشنایی با معنای برخی کلمات ساده قرآن	آشنایی با برخی از پیام‌های اخلاقی و تربیتی قرآن مناسب کودکان	آشنایی با معنای برخی کلمات و ترکیب‌های ساده	آشنایی با ترجمه‌ی آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی و معنای برخی کلمات، ترکیب‌ها و عبارات ساده و پرکاربرد قرآن
داستان	آشنایی با چند داستان قرآنی	آشنایی با چند داستان قرآنی	آشنایی با چند داستان قرآنی	آشنایی با چند داستان قرآنی	آشنایی با چند داستان قرآنی

جدول راهنمای آموزش درس کتاب آموزش قرآن پایه چهارم ابتدایی

شماره درس	عنوان درس	اهداف	مفاهیم و مهارت‌ها	فعالیت‌های یادگیری	مواد و تجهیزات	روش‌های ارزش‌یابی
۱	سوردهی انتظار	۱- توانایی خواندن سورهی انتظار ۲- آشنایی با پیام قرآن در مورد توحید ۳- توانایی وقف بر حرکات	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره توحید ۲- روخوانی سورهی انتظار ۳- وقف بر حرکات	۱- روخوانی آیات قرآنی درس ۲- استماع و قرائت نوار آموزشی ۳- کار گروهی درباره پیام قرآنی ۴- کار گروهی در انجام تمرین‌های «کار در کلاس»	کتاب آموزش قرآن - نوار آموزشی قرآن	گروهی و فردی به صورت شفاهی
۲	سوردهی غاشیة	۱- توانایی خواندن سورهی غاشیة ۲- آشنایی با پیام قرآنی دربارهی فراوانی نعمت‌های خدا ۳- آشنایی با معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات‌های ساده قرآنی ۴- توانایی وقف بر «ةة»	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره نعمت‌های خدا ۲- معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات‌های ساده قرآنی ۳- روخوانی سورهی غاشیة ۴- وقف بر «ةة»	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره تسمک به ریسمان الهی ۲- معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات‌های ساده قرآنی ۳- مفهوم داستان حرف‌های آسمانی ۴- روخوانی سورهی اعلی ۵- برصحیح خواندن کلماتی که دارای پایه‌ی الف کوچک هستند.	کتاب آموزش قرآن - نوار آموزشی قرآن	گروهی و فردی به صورت شفاهی
۳	سوردهی اعلی	۱- توانایی خواندن سورهی اعلی ۲- توانایی صحیح خواندن کلماتی که دارای پایه‌ی الف کوچک هستند. ۳- آشنایی با پیام قرآنی دربارهی چنگ زدن به ریسمان الهی ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات‌های ساده قرآنی ۵- آشنایی با داستانی دربارهی حضرت محمد (ص)	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره تسمک به ریسمان الهی ۲- معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات‌های ساده قرآنی ۳- مفهوم داستان حرف‌های آسمانی ۴- روخوانی سورهی اعلی ۵- برصحیح خواندن کلماتی که دارای پایه‌ی الف کوچک هستند.	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره تسمک به ریسمان الهی ۲- معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات‌های ساده قرآنی ۳- مفهوم داستان حرف‌های آسمانی ۴- روخوانی سورهی اعلی ۵- برصحیح خواندن کلماتی که دارای پایه‌ی الف کوچک هستند.	کتاب آموزش قرآن - نوار آموزشی قرآن	گروهی و فردی به صورت شفاهی

جدول راهنمای آموزش دروس کتاب آموزش قرآن پایه چهارم ابتدایی

شماره درس	عنوان درس	اهداف	مفاهیم و مهارت‌ها	فعالیت‌های یادگیری	مواد و تجهیزات	روش‌های ارزش‌یابی
۴	سوره تکویر	۱- توانایی خواندن سوره تکویر ۲- توانایی خواندن صحیح کلماتی که دارای حروف ناخوانای قبل از ساکن هستند. ۳- آشنایی با معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات‌های ساده قرآنی ۴- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی آداب قرآن خواندن	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی بادش خدا ۲- معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات‌های ساده قرآنی ۳- روخوانی سوره طارق ۴- خواندن صحیح کلماتی که دارای ناخوانای قبل از تشدید هستند.	۱- روخوانی آیات قرآنی درس ۲- استماع و قرائت نوار آموزشی پیام قرآنی ۳- کار گروهی درباره پیام قرآنی ۴- کار گروهی در انجام تمرین‌های «کار در کلاس»	کتاب آموزش قرآن - نوار آموزشی قرآن	گروهی و فردی به صورت شفاهی
۵	سوره طارق	۱- توانایی خواندن سوره بروج ۲- توانایی خواندن کلمات قرآنی دارای همزه با پایه‌ی «واو» و «یاء» ۳- آشنایی با نماد «ءا» که به صورت «آ» خوانده می‌شود. ۴- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی اتفاق ۵- آشنایی با معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات‌های ساده قرآنی	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی اتفاق ۲- معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات‌های ساده قرآنی ۳- روخوانی سوره بروج ۴- صحیح خواندن کلماتی که دارای همزه با پایه‌ی «واو» و «یاء» هستند. ۵- صحیح خواندن کلماتی که دارای نماد «ءا» است.	۱- روخوانی آیات قرآنی درس ۲- استماع و قرائت نوار آموزشی پیام قرآنی ۳- کار گروهی درباره پیام قرآنی ۴- کار گروهی در انجام تمرین‌های «کار در کلاس»	کتاب آموزش قرآن - نوار آموزشی قرآن	گروهی و فردی به صورت شفاهی
۶	سوره بروج	۱- توانایی خواندن سوره بروج ۲- توانایی خواندن کلمات قرآنی دارای همزه با پایه‌ی «واو» و «یاء» ۳- آشنایی با نماد «ءا» که به صورت «آ» خوانده می‌شود. ۴- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی اتفاق ۵- آشنایی با معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات‌های ساده قرآنی	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی اتفاق ۲- معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات‌های ساده قرآنی ۳- روخوانی سوره بروج ۴- صحیح خواندن کلماتی که دارای همزه با پایه‌ی «واو» و «یاء» هستند. ۵- صحیح خواندن کلماتی که دارای نماد «ءا» است.	۱- روخوانی آیات قرآنی درس ۲- استماع و قرائت نوار آموزشی پیام قرآنی ۳- کار گروهی درباره پیام قرآنی ۴- کار گروهی در انجام تمرین‌های «کار در کلاس»	کتاب آموزش قرآن - نوار آموزشی قرآن	گروهی و فردی به صورت شفاهی

جدول راهنمای آموزش دروس کتاب آموزش قرآن پایه چهارم ابتدایی

شماره‌ی درس	عنوان درس	اهداف	مفاهیم و مهارت‌ها	فعالیت‌های یادگیری	مواد و تجهیزات	روش‌های ارزش‌یابی
۷	سوردهی انشقاق	۱- توانایی خواندن سورهی انشقاق ۲- توانایی صحیح خواندن کلمات دارای تنوین فتحه (اَ، اِ، اُ) ۳- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی آثار انجام کار خوب ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات‌های ساده قرآنی	۱- مفهوم پیام قرآنی آثار انجام کار خوب ۲- مفهوم برخی از کلمه‌ها و عبارات ساده قرآنی ۳- روخوانی سورهی انشقاق ۴- صحیح خواندن کلمات دارای تنوین فتحه (اَ، اِ، اُ)	۱- روخوانی آیات قرآنی درس ۲- استماع و قرائت نوار آموزشی ۳- کار گروهی درباره پیام قرآنی ۴- کار گروهی در انجام تمرین‌های «کار در کلاس»	کتاب آموزش قرآن - نوار آموزشی قرآن	گروهی و فردی به صورت شفاهی
۸	آیات ۳۳ تا ۳۷ سورهی آل عمران	۱- توانایی خواندن آیات ۳۳ تا ۳۷ سورهی آل عمران ۲- آشنایی با پیام قرآنی درباره نحوه‌ی صحبت کردن با والدین ۳- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی ۴- آشنایی با داستان حضرت زکریا و مریم (ع)	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره نحوه‌ی صحبت کردن با والدین ۲- معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات ساده قرآنی ۳- پیام داستان حضرت زکریا و مریم (ع) ۴- روخوانی آیات ۳۳ تا ۳۷ سورهی آل عمران	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی تقاضای آموزش از خدا برای والدین و مؤمنین ۲- معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات ساده قرآنی ۳- روخوانی آیات ۱ تا ۲۱ سورهی مطففین		
۹	سورهی مطففین آیات ۱ تا ۲۱	۱- توانایی خواندن آیات ۱ تا ۲۱ سورهی مطففین ۲- آشنایی با مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی تقاضای آموزش از خدا برای والدین و مؤمنین ۳- آشنایی با معنای برخی از کلمه‌ها و عبارات ساده قرآنی				

جدول راهنمای آموزش درس کتاب آموزش قرآن پایه چهارم ابتدایی

شماره‌ی درس	عنوان درس	اهداف	مفاهیم و مهارت‌ها	فصلیت‌های پایه‌گیری	مواد و تجهیزات	روش‌های ارزش‌یابی	
۱۰	سوره‌ی مطففین آیات ۲۱ تا آخر	۱- توانایی خواندن آیات ۲۱ تا آخر سوره‌ی مطففین ۲- توانایی صحیح خواندن کلماتی که دارای الف ناخوانا بعد از (واو) آخر کلمه (بوا) هستند. ۳- آشنایی با مفهوم پیام قرآنی که مؤمنین برادرند. ۴- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی	۱- مفهوم پیام قرآنی که مؤمنین برادرند. ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی ۳- روخوانی آیات ۲۱ تا آخر سوره‌ی مطففین ۴- صحیح خواندن کلماتی که دارای الف ناخوانا بعد از (واو) آخر کلمه (بوا) هستند.	۱- روخوانی آیات قرآنی درس ۲- استماع و قرائت نوار آموزشی ۳- کار گروهی درباره پیام قرآنی ۴- کار گروهی در انجام تمرین‌های «کار در کلاس»	کتاب آموزش قرآن - نوار آموزشی قرآن	گروه‌های و فردی به صورت شفاهی	
۱۱	سوره‌ی فجر	۱- توانایی خواندن سوره‌ی فجر ۲- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی پیروزی حق بر باطل ۳- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی پیروزی حق بر باطل ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی ۳- روخوانی سوره‌ی فجر	۱- روخوانی آیات قرآنی در باره اجابت دعای انسان در مانده ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی ۳- پیام داستان حضرت زکریا و یحیی ۴- روخوانی آیات ۳۸ تا ۴۱ سوره‌ی آل عمران	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره اجابت دعای انسان در مانده ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی ۳- پیام داستان حضرت زکریا و یحیی ۴- روخوانی آیات ۳۸ تا ۴۱ سوره‌ی آل عمران	کتاب آموزش قرآن - نوار آموزشی قرآن	گروه‌های و فردی به صورت شفاهی
۱۲	سوره‌ی آل عمران آیات ۳۸ تا ۴۱	۱- توانایی خواندن آیات ۳۸ تا ۴۱ سوره‌ی آل عمران ۲- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی اجابت دعای انسان در مانده ۳- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره اجابت دعای انسان در مانده ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی ۳- پیام داستان حضرت زکریا و یحیی ۴- روخوانی آیات ۳۸ تا ۴۱ سوره‌ی آل عمران	۱- روخوانی آیات قرآنی در باره اجابت دعای انسان در مانده ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی ۳- پیام داستان حضرت زکریا و یحیی ۴- روخوانی آیات ۳۸ تا ۴۱ سوره‌ی آل عمران	۱- روخوانی آیات قرآنی در باره اجابت دعای انسان در مانده ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی ۳- پیام داستان حضرت زکریا و یحیی ۴- روخوانی آیات ۳۸ تا ۴۱ سوره‌ی آل عمران	کتاب آموزش قرآن - نوار آموزشی قرآن	گروه‌های و فردی به صورت شفاهی

جدول راهنمای آموزش درس کتاب آموزش قرآن پایه چهارم ابتدایی

شماره‌ی درس	عنوان درس	اهداف	مفاهیم و مهارت‌ها	فعالیت‌های یادگیری	مواد و تجهیزات	روش‌های ارزش‌یابی		
۱۳	سوره‌ی عَجَس	۱- توانایی خواندن سوره‌ی عَجَس ۲- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی دقت و توجه به نعمت غذا ۳- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی دقت و توجه به نعمت غذا ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی ۳- روخوانی سوره‌ی عَجَس	۱- روخوانی آیات قرآنی درس ۲- استماع و قرائت نوار آموزشی پیام قرآنی ۳- کار گروهی درباره‌ی پیام قرآنی ۴- کار گروهی در انجام تمرین‌های «کار در کلاس»	کتاب آموزش قرآن - نوار آموزشی قرآن	گروهی و فردی به صورت شفاهی		
۱۴	سوره‌ی نازعات	۱- توانایی خواندن سوره‌ی نازعات ۲- توانایی وقف بر کلماتی که دارای توتون می‌باشند. ۳- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی ۴- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی این که خدا بهترین نگهدارنده و از همه مهربان‌تر است.	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی این که خدا بهترین نگهدارنده و از همه مهربان‌تر است. ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی ۳- روخوانی سوره‌ی نازعات	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی ناپسند بودن مسخره کردن دیگران ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی ۳- روخوانی سوره‌ی نَبَأ	۱- روخوانی سوره‌ی نَبَأ ۲- مسخره کردن دیگران ۳- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی	۱- کار گروهی درباره‌ی پیام قرآنی ۲- کار گروهی در انجام تمرین‌های «کار در کلاس»	کتاب آموزش قرآن - نوار آموزشی قرآن	گروهی و فردی به صورت شفاهی
۱۵	سوره‌ی نَبَأ	۱- توانایی خواندن سوره‌ی نَبَأ ۲- آشنایی با پیام قرآنی درباره‌ی ناپسند بودن مسخره کردن دیگران ۳- آشنایی با معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی ناپسند بودن مسخره کردن دیگران ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی ۳- روخوانی سوره‌ی نَبَأ	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی ناپسند بودن مسخره کردن دیگران ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی ۳- روخوانی سوره‌ی نَبَأ	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی ناپسند بودن مسخره کردن دیگران ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی ۳- روخوانی سوره‌ی نَبَأ	۱- مفهوم پیام قرآنی درباره‌ی ناپسند بودن مسخره کردن دیگران ۲- معنای برخی از کلمات و عبارات ساده قرآنی ۳- روخوانی سوره‌ی نَبَأ	کتاب آموزش قرآن - نوار آموزشی قرآن	گروهی و فردی به صورت شفاهی

به منظور دستیابی به اهداف آموزش قرآن در پایه‌ی چهارم محتوای کتاب آموزش قرآن در این پایه که شامل ۱۵ درس می‌باشد تنظیم گردیده است. این محتوا دانش‌آموزان را در رسیدن به اهداف موردنظر یاری می‌کند که از شش قسمت زیر تشکیل شده است:

الف — آیات درس: آیات درس بخش اصلی محتوای هر درس را تشکیل می‌دهد. این بخش شامل سوره‌های جزء سی‌ام و برخی از آیات سوره‌ی آل‌عمران است.

آیات درس، علاوه بر کتاب درسی، در نوار آموزشی نیز آمده است که هر کدام به گونه‌ای موجب کسب مهارت خواندن قرآن می‌شود.

در این قسمت خواندن آیات از روی کتاب درسی یا مصحف شریف به صورت شمرده و آرام موردنظر است. لازم به ذکر است مقصود از قرائت قرآن، خواندن آیات قرآن به صورت زیبا و با صوت خوش و آهنگین است.

ب — قاعده: یادآوری چگونگی وقف بر انواع حرکات، نحوه‌ی خواندن کلماتی که دارای پایه‌ی الف کوچک است، حروف ناخوانا قبل از ساکن، حروف ناخوانا قبل از تشدید، خواندن همزه بر روی پایه‌های «و، ئ»، خواندن کلماتی که دارای الف بعد از «و» آخر کلمه است، از مواردی است که در پایه‌ی چهارم به آن پرداخته شده و دانش‌آموزان با آن‌ها آشنا می‌شوند و در روخوانی و قرائت آن‌ها را به کار می‌بندند.

ج — پیام قرآنی: آیه، عبارتی کوتاه و زیبا از قرآن است که دارای پیامی والا و ارزشمند متناسب با کودکان، درباره‌ی موضوعات اعتقادی، اخلاقی، تربیتی، اجتماعی و ... است؛ مانند: «لَا يَسْخَرُونَ مِنْ قومٍ بَكَدٍ رَا مَسْخَرَهُمْ» (سوره‌ی حجرات، آیه‌ی ۱۱)

پیام‌های قرآنی مورد استفاده در کتاب درسی معمولاً دارای ویژگی‌های زیر است:

۱- موضوع آن‌ها برای دانش‌آموزان قابل درک است.

۲- کوتاه و پرمعناست.

۳- دانش‌آموزان می‌توانند مثال‌ها و نمونه‌های عملی از زندگی روزمره‌ی خود را برای آن‌ها بیان کنند.

از آن‌جا که یکی از اهداف مهم دوره‌ی ابتدایی، تقویت زمینه‌های تربیتی و پرورشی کودکان است، از این رو آموزش پیام‌های قرآنی یکی از مناسب‌ترین راه‌های انس دانش‌آموزان با مفاهیم ارزشمند تربیتی و اخلاقی قرآن کریم می‌باشد. پیام‌های قرآنی درس، یادگیری قرآن را معنادار کرده و دانش‌آموزان را به دریافت معنای آیات و عبارات قرآن علاقه‌مند می‌سازد. ضمناً پیام‌های قرآنی بهترین فرصت را برای مشارکت دانش‌آموزان در فرآیند یاددهی — یادگیری فراهم می‌کند، زیرا دانش‌آموزان با بحث‌های گروهی، برای این پیام‌ها مصادیق جدیدی یافته و بیان می‌کنند و آموزگار نیز یافته‌های آن‌ها را تصحیح و تکمیل می‌نماید. به این ترتیب دانش‌آموزان، یادگیری خود را توسعه داده و به اعتقادات و باورهایشان عمق می‌بخشند. پیام‌های قرآنی به شیوه‌ی ساده و مؤثر، دانش‌آموزان را با خطوط اصلی قرآن کریم برای یک زندگی سعادتمند آشنا می‌سازد.

آموزگاران محترم می‌توانند برای تدریس پیام قرآنی هر درس، شیوه‌ای جدید به کار گیرند و بدون این که وقت چندان زیادی در کلاس صرف شود، با مشارکت دانش‌آموزان، آن‌ها را با مفهوم پیام آشنا سازند. علاوه بر این، ساعت‌های کلاس قرآن را با شادابی و نشاط برگزار کنند. هم‌چنین انگیزه‌ی یادگیری و حتی حفظ اختیاری پیام‌ها

را در دانش‌آموزان تقویت نمایند.

د- داستان‌های قرآنی: یکی از روش‌های جذاب ارائه‌ی مفاهیم، بیان آن‌ها به شیوه‌ی داستان است. داستان‌های قرآنی می‌توانند به‌طور غیرمستقیم، زمینه‌ی مناسبی برای تقویت ایمان کودکان به خدا، عالم‌غیب و آشنایی با پیامبران و اولیای الهی، جبهه‌ی حق و باطل و ... فراهم آورد.

وجود داستان در کتاب آموزش قرآن، آموزش را جذاب و متنوع می‌کند و موجب افزایش علاقه و انگیزه‌ی کودکان به این درس می‌شود. از آن‌جا که داستان‌های قرآنی شامل مطالب بسیار ارزنده و جاودانه‌ی اعتقادی، اخلاقی و ... می‌باشد، یکی از بهترین راه‌هایی است که ریشه‌ی شجره‌ی طیبه‌ی ایمان را در جان کودکان دوانده و برای همیشه آن‌ها را از ثمره‌ی آن بهره‌مند می‌سازد.

بیان داستان‌های قرآنی در درس قرآن، راه تولیدات متنوع و جذاب کتاب‌های کمک‌آموزشی، نوارهای صوتی و تصویری و ... را نیز باز می‌کند. در ضمن والدین دانش‌آموزان، معمولاً با این داستان‌ها آشنا هستند، این آشنایی زمینه‌ی ارتباط آن‌ها را با درس قرآن و گفت‌وگو با کودکان خود درباره‌ی این درس فراهم می‌سازد.

ه- کار در کلاس: به منظور علاقه‌ی بیش‌تر دانش‌آموزان به قرآن و فراهم آوردن زمینه‌ی درک و فهم تدریجی عبارات ساده و کوتاه قرآن، در هر درسی، بخشی به عنوان «کار در کلاس» در نظر گرفته شده است. این بخش به روش یادگیری مشارکتی و به صورت گروهی توسط دانش‌آموزان انجام می‌شود. معلم پاسخ را از یک گروه می‌پرسد؛ اگر پاسخ نادرست بود یک گروه دیگر جواب می‌دهد تا به‌طور غیرمستقیم دانش‌آموزان به نادرستی پاسخ اول بی‌ببرند.

فراگیری مطالب این بخش توسط دانش‌آموزان می‌تواند به عنوان فعالیت‌های آزاد خارج از کلاس در ارزش‌یابی مستمر دانش‌آموزان منظور شود؛ ولی عدم یادگیری آن‌ها نباید در ارزش‌یابی مستمر و پایانی منجر به کسر نمره‌ای از دانش‌آموزان گردد.

و- انس با قرآن در خانه: در پایان هر درس برای تقویت مهارت در به کار بردن قواعد و تمرین بیش‌تر در روخوانی تمرین‌هایی به عنوان تکلیف در خانه در نظر گرفته شده است. برای بهره‌گیری بیش‌تر از این بخش لازم است به نکات زیر توجه شود:

۱- این بخش، به عنوان تکلیف دانش‌آموزان است و باید آموزگار بر انجام آن توسط دانش‌آموزان، نظارت داشته باشد و پاسخ صحیح تمرین‌ها را کنترل و بررسی کند.

۲- تمرین‌های این بخش، تقویت مهارت روخوانی و انس با قرآن در خانه را بر عهده دارد. از این‌رو نباید از این پرسش‌ها به عنوان نمونه سؤال برای امتحانات پایانی استفاده شود.

۳- تشویق دانش‌آموزان در انجام این تکلیف و بازبینی و کنترل آن‌ها ضروری است ولی باید توجه داشت نباید این کنترل با سخت‌گیری‌های نامعقول همراه باشد.

۴- پرسش از تمرین‌های انس با قرآن در خانه، می‌تواند به عنوان بخشی از ارزش‌یابی مستمر دانش‌آموزان منظور گردد.

قابل ذکر است دانش‌آموزانی که به نحوی تکلیف انس با قرآن در خانه را انجام ندادند باید به شیوه‌ی مناسبی به انجام این تکلیف در خانه تشویق و ترغیب شوند.

وسایل و تجهیزات مورد استفاده در آموزش قرآن

ابزارها و رسانه‌های آموزشی جزئی از لوازم فرآیند یادگیری است. این ابزارها و رسانه‌ها هرچه از تنوع و جذابیت بیشتری برخوردار باشد، بر عمق و وسعت یادگیری می‌افزاید. رسانه‌های مورد استفاده در درس قرآن عبارت‌اند از:

۱- کتاب درسی: کتاب درسی، حلقه‌ی اتصال بین برنامه‌ریزان، معلمان، دانش‌آموزان، اولیای آن‌ها و افکار عمومی جامعه است به طوری که هیچ رسانه‌ی آموزشی دیگری از این نقش و اهمیت برخوردار نیست.

ارکان مهم برنامه‌ی درسی مانند رویکرد، اهداف آموزش، منطق سازماندهی محتوا، روش‌های آموزش و شیوه‌های ارزش‌یابی در کتاب درسی تجلی می‌یابد.

۲- لوحه‌ی آموزشی: لوحه، قسمتی از متن کتاب است که به صورت تصویر و یا نوشته، در ابعاد بزرگ‌تر، برای تسهیل امر یادگیری به کار می‌رود.

آموزگار جهت تمرکز و جلب توجه دانش‌آموزان، لوحه را در جلو کلاس نصب می‌کند و به روشی که توضیح داده خواهد شد، از دانش‌آموزان می‌خواهد تا آیات قرآنی را بخوانند.

لوحه‌های آموزش قرآن در پایه‌ی سوم ابتدایی، شامل همه‌ی سوره‌ها و عبارت‌های قرآنی کتاب درسی است.

۳- نوار آموزشی: یکی از مؤثرترین مهارت‌ها در آموزش هر درس به ویژه آموزش زبان، مهارت گوش دادن است. بنابراین نوارهای آموزشی که وسیله‌ای ساده و قابل دسترس برای عموم است، با بهره‌گیری از استماع آیات در دست‌یابی به مهارت قرائت قرآن بسیار مفید و مؤثر است.

آموزگاران محترم با استفاده از ضبط صوت و نوار آموزشی، در واقع یک قاری توانا را به کلاس می‌برند و ضعف‌های موجود را جبران می‌کنند.

دانش‌آموزان با تقلید و الگو گرفتن از قرائت نوار، به تدریج می‌توانند شبیه نوار بخوانند و به مهارت‌های قرائت صحیح دست یابند.

در نوار آموزشی عبارات و آیات به صورت کوتاه، با نظم و ترتیب بیشتری نسبت به نوارهای رایج، و با صوتی رسا و تلفظی واضح قرائت شده است.

۴- کتاب راهنمای معلم: به منظور ارتقای توانایی معلم و کسب توفیق بیشتر در دست‌یابی به اهداف آموزشی، کتاب راهنمای معلم ضروری است. معمولاً هر کتاب راهنمای معلم، از دو بخش اصلی تشکیل می‌شود. در بخش اول، کلیاتی درباره‌ی اهداف، محتوای کتاب، روش‌های آموزش و ارزش‌یابی پیشرفت تحصیلی و در بخش دوم توضیحات جزئی درباره‌ی هر درس ارائه می‌شود.

معلم با مطالعه‌ی دقیق کتاب راهنما، از یک سو با طرح درس و اهداف خاص هر درس آشنا می‌شود و با بهره‌گیری از شیوه‌های تدریس ارائه شده بر توفیقات خود در دست‌یابی به اهداف آموزشی می‌افزاید و از سوی دیگر با استفاده از توضیحات و دانستنی‌هایی دیگر که مخصوص معلم است، توانایی خود را در پاسخ دادن به پرسش‌های احتمالی دانش‌آموزان ارتقا می‌بخشد و با اعتماد و اطمینان بیشتری در کلاس حضور می‌یابد.

این کتاب زمینه‌ی خلاقیت و ابتکار بیشتر در معلم را نیز فراهم می‌آورد.

روش کلی تدریس

هر درس در سه جلسه آموزش داده می‌شود. فقط دروس ۱۱، ۱۲، ۱۳ و ۱۵ در چهار جلسه و درس ۱۴ در پنج جلسه آموزش داده می‌شود. قبل از ورود به کلاس، روش تدریس درس مربوطه را مطالعه کرده و نوار آموزشی درس را آماده کنید.

مراحل تدریس

الف – پیش‌خوانی آیات درس: در هر جلسه‌ی تدریس ابتدا به مدت چند دقیقه به دانش‌آموزان فرصت دهید که هر کدام آیات درس را آهسته برای خود بخوانند.

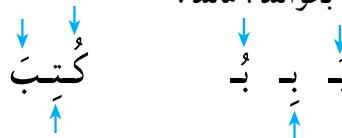
ب – روخوانی آیات درس: از هر دانش‌آموز بخواهید یک سطر از آیات درس را با صدای بلند بخواند و سایر دانش‌آموزان نیز از روی کتاب خود خط ببرند. آموزگار بر خواندن و خط بردن دانش‌آموزان نظارت می‌کند. در صورتی که دانش‌آموزی در خواندن کلمه یا عبارتی اشکال داشته باشد به شیوه‌ی زیر رفع اشکال نمایید:

روش صحیح اشاره کردن به بخش‌های کلمات

از آن‌جا که نحوه‌ی اشاره کردن به بخش‌های کلمات نقش بسیار مهمی در کسب مهارت روخوانی قرآن دارد، لازم است که آموزگار روش انجام صحیح این کار را بداند که به شرح زیر است:

اشاره کردن به بخش‌ها

۱- اشاره به صداهای کوتاه: معلم به حرکات کوتاه (ـَ ـِ ـُ) اشاره می‌کند تا دانش‌آموزان بخش تشکیل شده از حرف و آن حرکت را بخوانند؛ مانند:

۲- اشاره به صداهای بلند: از حرف به صدای بلند اشاره می‌شود.

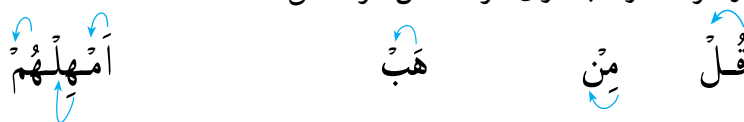

دو نکته:

۱- همان‌طور که ملاحظه کردید، هنگام اشاره به صداهای کوتاه دست ثابت است، ولی وقتی به صداهای بلند اشاره می‌کنیم، دست حرکت می‌کند.

۲- اشاره به الف کوچک (ـِ) مانند اشاره به صداهای کوتاه است، مانند: ذَلِكْ

۳- اشاره به حرف ساکن: برای اشاره به حرف ساکن از صدای کوتاه به حرف ساکن اشاره می‌شود. در این حالت، دست از حرکت کوتاه به سوی حرف ساکن حرکت می‌کند؛ مانند:

۴- اشاره به تنوین: به علامت‌های تنوین (ـَـ، ـِـ، ـُـ) اشاره می‌شود. در این حالت نیز دست ثابت است؛ مانند:

نَصْرًا وَرَقَةً عَلِيمٌ

۵- اشاره به تشدید: برای خواندن بخش دارای تشدید، ابتدا از حرکت کوتاه به علامت تشدید آن‌گاه به بخش دوم حرف مشدد متناسب با حرکت آن اشاره می‌شود؛ مانند:

رَبِّ أَمَّا يَسِّرْ حَقِّ زَيْنًا

نکته: با توجه به ثابت بودن یا متحرک بودن دست، می‌توان انواع پنج‌گانه‌ی اشاره‌های فوق را به دو دسته تقسیم کرد:

الف- اشاره‌ی ثابت: در اشاره به صداهای کوتاه (ـَـ، ـِـ، ـُـ)، تنوین (ـَـ، ـِـ، ـُـ) و الف کوچک (ـِـ) دست ثابت است.

ب- اشاره‌ی متحرک: در اشاره به صداهای بلند (ـَا، ـِی، ـِی، و)، حرف ساکن (ـَـ، ـِـ، ـُـ) و تشدید (ـَـ، ـِـ، ـُـ) دست حرکت می‌کند.

۶- اشاره به بخش‌های دارای حروف ناخوانا: در این حالت از صدای کوتاه قبل از حروف ناخوانا به ساکن یا تشدید بعد از آن‌ها اشاره می‌شود؛ مانند:

وَالْفَجْرِ بِالْقَلَمِ هَذَا الْبَيْتِ ذِي الْأَوْتَادِ الرَّحْمَنِ
وَأَتَقَوْهُ بِالصَّبْرِ نَهَى النَّفْسَ أَقِيمُوا الدِّينَ

۷- اشاره به الف کوچک روی یاء ناخوانا (ـِی): در بخش‌های دارای این الف کوچک مانند صداهای بلند، دست از حرف به سوی الف کوچک اشاره می‌کند؛ مانند:

نَادِي تَرْضَى حَتَّى صَلَّى

تذکر مهم

در تمام انواع اشاره کردن به بخش‌ها، معلم به هیچ‌وجه نباید خودش بخش‌ها را بخواند؛ بلکه دانش‌آموزان با اشاره‌ی دست معلم، بخش‌ها، کلمات یا عبارات را به صورت دسته جمعی یا انفرادی می‌خوانند.

پس از روخوانی آیات درس توسط هر دانش‌آموز و رفع اشکال توسط آموزگار، مرحله‌ی بعدی تدریس آغاز می‌شود.

ج- قرائت همراه با نوار: قرائت سوره‌ی درس را از نوار آموزشی پخش کنید، در حالی که دانش‌آموزان از روی کتاب خود خط می‌برند، بار اول گوش کرده و بار دوم همراه با نوار می‌خوانند به صورتی که صدای آن‌ها از

صدای نوار آموزشی پایین تر باشد.

د- فرد خوانی آیات درس: از دانش‌آموزان قوی‌تر و یا داوطلب بخواهید که هر کدام یک سطر از آیات را، حتی الامکان شبیه به نوار بخوانند.

ه- آموزش قاعده: در برخی از دروس یکی از قواعد روخوانی به شیوه‌ی بسیار ساده و کاربردی بیان شده است. در صورت وجود قاعده، آن را به روشی که در درس مربوط بیان شده است، توضیح دهید. درباره‌ی قواعد، رعایت نکات ذیل ضروری است:

۱- از بیان اصطلاحات و مطالب اضافی درباره‌ی قواعد، بیش از آنچه که در کتاب آمده است، جداً خودداری کنید.

۲- در صورتی که دانش‌آموزی، بیش از مطالب کتاب درباره‌ی قواعد پرسش کرد، به همان دانش‌آموز به صورت فردی با بیانی ساده پاسخ داده می‌شود.

۳- از قواعد هیچ‌گونه پرسشی به عمل نمی‌آید. توانایی دانش‌آموزان در خواندن صحیح عبارات قرآنی و رعایت عملی قواعد، کفایت می‌کند.

و- پیام قرآنی: از دانش‌آموزان بخواهید که پس از خواندن آیه و ترجمه‌ی پیام، درباره‌ی مفهوم آن به کمک تصاویر یا پرسش‌هایی که در کتاب آمده است به صورت گروه‌های دو یا سه نفره با یکدیگر گفت‌وگو و مشورت کنند و سپس نظر خود را درباره‌ی پیام و مصادیق آن در زندگی خود، برای کلاس بیان کنند.

ز- داستان: داستان را به یکی از شیوه‌های قصه‌گویی و به زبان ساده به کمک تصاویر برای دانش‌آموزان تعریف کنید. از بیان مطالب زائد و غیرمستند بپرهیزید. از دانش‌آموزان بخواهید تا هر یک، چند سطر از داستان را یک‌بار در کلاس از روی کتاب بخوانند. خوب است زمانی که دانش‌آموزان متن داستان را می‌خوانند، آموزگار با تشخیص خود توجه ایشان را به لغاتی که ارزش املائی داشته یا برای دانش‌آموزان جدید است، جلب کند.

ح- کار در کلاس: به منظور علاقه‌ی بیش‌تر دانش‌آموزان به قرآن و فراهم آوردن زمینه‌ی درک و فهم تدریجی عبارات ساده و کوتاه قرآن، این بخش در نظر گرفته شده است. این بخش به روش یادگیری مشارکتی و به صورت گروهی توسط دانش‌آموزان انجام می‌شود. معلم پاسخ را از یک گروه می‌پرسد؛ اگر پاسخ نادرست بود یک گروه دیگر جواب می‌دهد تا به طور غیرمستقیم دانش‌آموزان به نادرستی پاسخ اول بی‌ببرند.

ط- انس با قرآن در خانه: دانش‌آموزان قبلاً تمرین‌های این قسمت را در خانه انجام داده‌اند. در این جلسه عمدتاً از این تمرین‌ها، پرسش و ارزش‌یابی می‌شود.

ارزش‌یابی مستمر و پایانی پیشرفت تحصیلی

درس قرآن در پایه چهارم ابتدایی به صورت شفاهی و به دو نوع ارزش‌یابی می‌شود:

الف - ارزش‌یابی مستمر: نمره‌ی ارزش‌یابی مستمر با توجه به میزان مشارکت دانش‌آموز در فعالیت‌های

یادگیری تعیین می‌شود. اهم این فعالیت‌ها در درس قرآن عبارت است از:

- ۱- مشارکت در جمع‌خوانی آیات و عبارات قرآنی و همراهی با نوار آموزشی
- ۲- مشارکت در کار گروهی به منظور فهم بیش‌تر (بیان مصادیق پیام‌های زندگی) (پیام قرآنی)
- ۳- اعلام آمادگی برای خواندن، آیات و عبارات از روی کتاب درسی
- ۴- بیان داستان‌های قرآنی کتاب
- ۵- میزان توانایی در خواندن آیات و عبارات قرآنی کتاب درسی (در پرسش‌های تدریجی)
- ۶- انجام فعالیت‌های کار در کلاس
- ۷- انجام منظم تکلیف انس با قرآن در خانه
- ۸- انجام فعالیت‌های خارج از کلاس مرتبط با درس قرآن، مانند:
- تهیه‌ی نوار آموزشی قرآن یا سایر نوارهای قرآن و استماع آن در خانه؛
- خواندن قرآن در خانه؛

- مطالعه کتاب‌های جانبی درباره‌ی داستان‌های قرآنی، پیام‌های زندگی (پیام قرآنی) و آشنایی با قرآن و مطالب

و موضوعات آن؛

- حفظ برخی از سوره‌ها، آیات و پیام‌های قرآنی؛
 - تلاوت قرآن با صوت خوش و زیبا؛
 - نقاشی، خوش‌نویسی و انجام سایر کارهای هنری درباره‌ی پیام‌های قرآنی، داستان‌ها و...
 - شرکت در جلسات و مسابقات قرآنی مانند حضور در دارالقرآن‌ها و سایر برنامه‌های مشابه؛
 - جمع‌آوری مطالبی درباره‌ی قرآن از مجموعه‌ی کتاب‌های درسی دوره‌ی ابتدایی؛
 - توجه به اخبار روز قرآنی و بیان برخی از آن‌ها در کلاس با استفاده از روزنامه‌ها، رادیو قرآن، سیمای قرآن، برنامه‌های اخبار صدا و سیما و...
 - تولید روزنامه‌های دیواری خاص قرآن با ارائه‌ی مطالب مربوط به قرآن در روزنامه‌های دیواری مدرسه؛
 - توانایی دانش‌آموزان در معنا کردن عبارات قرآنی.
- بدیهی است آموزگار می‌تواند در چارچوب برنامه‌ی آموزش قرآن و مناسب با اصول، محتوا و روش‌های آن، دانش‌آموزان را به هر فعالیت مناسب دیگری نیز ترغیب و تشویق کند.

تذکر

نباید پرداختن به فعالیت‌های خارج از کلاس، فعالیت اصلی آموزش قرآن را تحت الشعاع قرار دهد.

آموزگار با توجه به وضعیت هر دانش آموز نسبت به این فعالیت‌ها و با اولویت دادن به میزان توانایی روخوانی آیات و عبارات قرآنی که هدف اصلی درس قرآن در دوره‌ی ابتدایی است، نمره هر دانش آموز را در ارزش‌یابی مستمر مشخص می‌کند. در این جا چند نکته مهم را یادآور می‌شود:

۱- در ارزش‌یابی مستمر نباید میانگین نمرات طول نیم‌سال ملاک عمل باشد بلکه روند پیشرفت دانش آموز مدنظر است. چنین انتظار می‌رود روند یادگیری عموم دانش آموزان رو به رشد باشد و اگر استثنائاً دانش آموزی چنین پیشرفتی ندارد باید علت آن را بررسی کرد، و حتی الامکان رفع اشکال نمود.

۲- در ارزش‌یابی مستمر باید به تفاوت‌های فردی دانش آموزان نیز توجه شود. برای مثال: دانش آموز کم‌استعدادی که از تلاش و کوشش خوبی برخوردار است نباید با دانش آموزان قوی سنجیده شده و ملاک ارزش‌یابی آن‌ها یکسان باشد.

۳- با توجه به آیین‌نامه امتحانات «ابتدایی و راهنمایی تحصیلی» حداقل پنج نمره از نمره ارزش‌یابی دانش آموزان در هر نیم‌سال به فعالیت‌های خارج از کلاس آن‌ها اختصاص دارد. انجام تکلیف انس با قرآن در خانه می‌تواند یکی از مهم‌ترین فعالیت‌های خارج از کلاس باشد، دانش آموزانی که این تکلیف را منظم انجام می‌دهند هر چند که گاهی در انجام برخی از آن‌ها با اشتباه روبه‌رو شوند، می‌توانند حداکثر نمره فعالیت‌های خارج از کلاس را به خود اختصاص دهند.

ب- ارزش‌یابی پایانی: در پایان هر نیم‌سال از دانش آموزان به‌صورت شفاهی به شرح زیر ارزش‌یابی پایانی به عمل می‌آید:

ردیف	مواد ارزش‌یابی	میزان ارزش‌یابی	نمره	سطح انتظار
۱	روخوانی آیات دروس	یک صفحه یا دو نیم صفحه از کتاب درسی	۱۸	خواندن به صورت معمولی و روان
۲	پیام قرآنی	دو پیام	۲	پس از روخوانی عبارت پیام قرآنی و ترجمه‌ی آن از روی کتاب، بتواند با استفاده از تصاویر کتاب یا بدون آن، مفهوم پیام را به زبان خود توضیح دهد یا نمونه و مصداقی از آن را بیان کند.
		جمع	۲۰	

تبصره: هر دانش آموز با توجه به هریک از موارد زیر و در مجموع حداکثر ۲ نمره تشویقی می‌تواند کسب کند.

- ۱- قرائت سوره‌ها تقریباً شبیه نوار آموزشی.
- ۲- خواندن عبارت‌های قرآنی به‌صورت روان.
- ۳- حفظ یک سوره از سوره‌های کتاب درسی.
- ۴- حفظ حداقل چهار پیام قرآنی از پیام‌هایی که در هر نیم‌سال تدریس شده است.

الف - روخوانی:

- ۱- به ازای هر کلمه غلط خوانده شده نیم (۵/۰) نمره کسر می‌شود. در صورتی که دانش‌آموز غلط خود را با تذکر معلم یا بدون آن، تصحیح کند، نمره‌ای کسر نمی‌شود.
- ۲- در صورتی که دانش‌آموز نمی‌تواند سوره‌های کتاب را به صورت معمولی و روان یا عبارت‌های قرآنی را به صورت شمرده بخواند، یا مکث و برگشت‌های زیاد دارد، با توجه به میزان نقص، حداکثر دو نمره (یک نمره برای سوره‌ها و یک نمره برای عبارت‌های قرآنی) کسر می‌شود.
- ب - پیام زندگی (قرآنی): چنانچه دانش‌آموز پس از خواندن متن و ترجمه‌ی پیام از روی کتاب، نتواند درباره‌ی آن توضیح دهد یا مصداقی را بیان کند و یا توضیح ارائه شده خیلی از مفهوم پیام دور باشد، نمره آن پیام را (هرپیام یک نمره) کسر نمی‌کند و یا به میزان نقص، از نمره‌ی آن پیام کسر می‌شود.

تذکر

در ارزش‌یابی همیشه به نکات زیر توجه داشته باشید:

- ۱- ارزش‌یابی نباید موجب تضعیف علاقه‌ی دانش‌آموزان به درس قرآن شود. از این رو باید از سخت‌گیری‌های بی‌جا پرهیز کرد یا به نحوی ارزش‌یابی را انجام داد که دانش‌آموزان، آن را جزئی از فرایند یادگیری احساس کنند تا محیط اضطراب‌آور همراه با فشار روانی ایجاد نشود.
- ۲- مهارت روخوانی قرآن، به تدریج کسب می‌شود، از این رو نباید انتظار داشت که همه یا بیش‌تر دانش‌آموزان مهارت روخوانی آیات یک درس را در زمان تدریس به‌طور کامل کسب کنند. هر دانش‌آموز با توجه به استعداد خود، این مهارت را به تدریج در دروس بعدی به‌دست می‌آورد.
- ۳- با توجه به اصل تفاوت‌های فردی بهتر است از دانش‌آموزان ضعیف‌تر از قسمت‌های ساده‌ی کتاب پرسش کرد.
- ۴- فرصت رفع اشکال را برای دانش‌آموزان فراهم آورید تا بتوانند اشتباه خود را تصحیح کنند. برای مثال تذکر برای برگشت و صحیح خواندن، در صورتی که موجب اضطراب بیش‌تر دانش‌آموزان نشود، مناسب و مفید است.

حداقل دانش و مهارتی را که یک مسلمان برای بهره‌گیری مستمر از قرآن کریم نیاز دارد، سواد قرآنی نامیده می‌شود. معلمان گرامی معمولاً واجد این توانایی هستند. به منظور ارتقای این توانایی در این کتاب پس از توضیحات مربوط به روش تدریس هر درس در بخش دانستنی‌های آموزگار، معمولاً توضیحاتی درباره‌ی آیات درس و همچنین قسمتی به عنوان «گامی به سوی درک معنای آیات قرآن» ارائه شده است. تمرینات این قسمت به کمک ترجمه‌ی آیات آن درس و آموخته‌های قبلی، انجام می‌شود. سعی کنید این تمرین‌ها را به تدریج حل کنید تا توانایی شما در درک معنای آیات قرآن کریم افزایش یابد.

فهرست الفبایی کلمات ترجمه شده در پایان کتاب آمده است. هرگاه معنای کلمه‌ای را فراموش کردید، می‌توانید به این فهرست مراجعه کنید.

آشنایی خانوادگی دانش‌آموزان با برنامه‌ی آموزش قرآن و نقش حمایتی آن‌ها

دو کانون مهم خانواده و مدرسه از مؤثرترین نهادهای جامعه در تعلیم و تربیت کودکان است. هرچه این دو کانون نقش خود را بهتر ایفا کنند و از هماهنگی بیش‌تری برخوردار باشند، دستیابی به اهداف تعلیم و تربیت با موفقیت بیش‌تری همراه خواهد بود. از این‌رو ارتباط خانه و مدرسه می‌تواند زمینه‌ی این آشنایی و هماهنگی را فراهم آورد.

بسیار مناسب است در آغاز سال تحصیلی و با کمک مدیریت مدرسه از والدین دانش‌آموزان دعوت کنید تا درباره‌ی دروس به‌ویژه درس قرآن و نقش حمایتی والدین از این درس گفت‌وگو شود، خانواده به‌ویژه مادران از این امر استقبال می‌کنند. در این جلسه با استفاده از پیش‌گفتار کتاب دانش‌آموزان می‌توانید مطالب زیر را طرح کنید:

۱- توصیه به خواندن دقیق پیش‌گفتار کتاب

۲- کودکان عزیزمان باید با تشویق‌ها و راهنمایی‌های لازم و به موقع، سادگی یادگیری قرآن را احساس کنند و با کسب موفقیت در این راه، هرچه بیش‌تر به یادگیری قرآن علاقه‌مند شوند. آن‌ها باید احترام به قرآن و کوشش در راه آشنایی با آن را از ما بیاموزند و با مشاهده‌ی اخلاق و رفتار ما درک کنند که همه می‌خواهیم آن‌گونه باشیم که خدا دوست دارد. آن‌ها باید علاقه به قرآن، عمل به دستورات خدا، مهربانی به مردم و اخلاق و رفتار اسلامی را عملاً از بزرگ‌ترها بیاموزند.

۳- از فرزندتان بخواهید آن‌چه از قرآن در مدرسه آموخته است برای شما بازگو کند. سوره‌های کوتاه را، از روی کتاب بخواند. خوب است این سوره‌ها، حتی الامکان با لحن و آهنگ نوار خوانده شود. اگر فرزند شما علاقه‌مند است، نوار آموزش قرآن (ویژه دانش‌آموز) را برای او تهیه کنید تا در یادگیری کامل‌تر و زیباخوانی قرآن توفیق بیش‌تری به دست آورد.

۴- از او بخواهید در هر هفته حداقل دو بار و هر بار حدود ۱۰ دقیقه آیات و عبارات قرآنی هر درس را از روی کتاب نشان دهد و به صورت بخش‌بخش یا شمرده برای شما بخواند. دقت کنید، شما نباید آیات و عبارات قرآنی را برای

او بخوانید تا او به تقلید از شما بخواند. آموزگار نیز عبارات قرآن را برای دانش‌آموزان نمی‌خواند، بلکه خود دانش‌آموزان به کمک آن‌چه در سوادآموزی فارسی آموخته‌اند، می‌توانند عبارات قرآن را نیز بخوانند. اگر فرزند شما در خواندن کلمات اشتباهی داشت، از او بخواهید که برگردد و دوباره آن را با دقت بخواند تا خود به اشتباهش پی‌برد و آن را اصلاح کند.

۵- حفظ سوره‌های کتاب الزامی نیست؛ ولی اگر کودک شما به حفظ سوره‌های کتاب علاقه نشان می‌دهد، او را به انجام این کار تشویق کنید. این امر زمینه‌ی شرکت او را در مسابقات قرآن مدرسه نیز فراهم می‌کند.

۶- در هر درس یکی از عبارات زیبا، کوتاه و حکمت‌آمیز قرآن به نام پیام قرآنی آمده است. حفظ پیام‌های قرآنی و ترجمه‌ی آن‌ها نیز الزامی نیست؛ ولی اگر کودک شما به حفظ این پیام‌ها علاقه‌مند است، او را به این کار تشویق کنید تا بتواند به تدریج آن‌ها را سرلوحه‌ی زندگی خویش قرار دهد. ضمناً حفظ پیام‌ها، او را برای شرکت در مسابقات قرآن مدرسه نیز آماده می‌کند.

۷- غالباً مفهوم هر یک از پیام‌ها با مجموعه‌ای از تصاویر توضیح داده شده و از دانش‌آموزان خواسته شده است که درباره‌ی مفهوم پیام، موضوع جدیدی را نقاشی کنند یا چند جمله‌ای بنویسند. این امر زمینه‌ی خلاقیت آن‌ها را فراهم می‌آورد. نباید از آن‌ها انتظار پاسخ مشخصی را داشت، بلکه هر مطلب مناسبی را بیان کنند، می‌تواند به نوعی پاسخ مطلوب باشد، از این‌رو باید پاسخ را پذیرفت و آن‌ها را تشویق کرد.

۸- از فرزندتان بخواهید داستان‌های کتاب را که برای ایجاد انس و علاقه بیشتر به قرآن و فهم و درک مفاهیم آن است، از روی کتاب برای شما بخواند و به کمک تصاویر برای شما تعریف کند. این کار علاوه بر آموزش قرآن، موجب تقویت مهارت‌های خواندن و گفتن در زبان فارسی نیز می‌شود.

۹- اگر شما با روش‌های آموزش روخوانی قرآن آشنایی دارید، از کتاب درسی پیشی نگیرید و هیچ قاعده‌ای را علاوه بر آن چه در کتاب آمده است به او نیاموزید. به یاری خداوند، این آموزش در پایه‌های بعد با نظم خاصی پیش رفته و کامل خواهد شد.

۱۰- به یاد داشته باشید هیچ‌وقت بر کودک خود سخت نگیرید بلکه موفقیت‌های او را ارج نهید و با ملاحظت، نرمی، صبر و حوصله به او کمک کنید تا ضعف‌های خود را جبران کند.

جدول زمان بندی آموزش دروس قرآن پایه‌ی چهارم ابتدایی

هفته	هفته‌ی اول		هفته‌ی دوم		هفته‌ی سوم		هفته‌ی چهارم	
	ساعت اول	ساعت دوم	ساعت اول	ساعت دوم	ساعت اول	ساعت دوم	ساعت اول	ساعت دوم
ماه مهر	یادآوری دروس پایه‌ی سوم	یادآوری دروس پایه‌ی سوم	بررسی تکالیف و آموزش قسمت اول سوره‌ی انفطار	بررسی تکالیف و آموزش قسمت اول سوره‌ی انفطار و پیام قرآنی	آموزش قسمت اول سوره‌ی غاشیة	آموزش قسمت اول سوره‌ی غاشیة	آموزش قسمت دوم سوره‌ی غاشیة و پیام قرآنی و کار در کلاس	بررسی تکالیف و آموزش قسمت اول سوره‌ی غاشیة و پیام قرآنی و کار در کلاس
آبان	آموزش قسمت اول سوره‌ی اعلی و آموزش پایه‌ی الف کوچک و تعریف داستان	آموزش قسمت دوم سوره‌ی اعلی و پیام قرآنی و کار در کلاس	بررسی تکالیف و آموزش قسمت اول سوره‌ی تکویر و آموزش قاعده‌ی حروف ناخوانا قبل از ساکن	آموزش قسمت اول سوره‌ی تکویر و آموزش قاعده‌ی حروف ناخوانا قبل از ساکن	بررسی تکالیف و آموزش قسمت اول سوره‌ی انشقاق، آموزش قاعده‌ی الف تنوین	آموزش قسمت دوم سوره‌ی انشقاق، آموزش پیام قرآنی، کار در کلاس	آموزش قسمت اول سوره‌ی طارق	آموزش قسمت اول سوره‌ی طارق
آذر	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی درس پنجم	آموزش قسمت اول سوره‌ی بروج، آموزش پایه‌های همزه	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی درس ششم	آموزش قسمت دوم سوره‌ی بروج، معرفی نماد ۱۰، آموزش پیام قرآنی، کار در کلاس	آموزش قسمت اول سوره‌ی انشقاق، آموزش پیام قرآنی، کار در کلاس	آموزش قسمت دوم سوره‌ی انشقاق، آموزش پیام قرآنی، کار در کلاس	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی درس اول درس هشتم، داستان حضرت ذکریا و مریم (ع)	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی درس اول درس هشتم، داستان حضرت ذکریا و مریم (ع)
دی	آموزش قسمت دوم درس هشتم، آموزش پیام قرآنی، کار در کلاس	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی درس هشتم	آموزش قسمت دوم درس نهم، کار در کلاس	آموزش قسمت اول درس نهم، کار در کلاس	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی درس نهم	مروری بر دروس قبل	امتحان نیم‌سال اول	امتحان نیم‌سال اول
بهمن	آموزش قسمت اول درس دهم، آموزش قاعده	آموزش قسمت دوم درس دهم، آموزش پیام قرآنی، کار در کلاس	آموزش قسمت اول سوره‌ی فجر، آموزش پیام قرآنی	آموزش قسمت اول سوره‌ی فجر، آموزش پیام قرآنی	آموزش قسمت دوم سوره‌ی فجر	آموزش قسمت سوم سوره‌ی فجر، کار در کلاس	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی درس دوازدهم، داستان حضرت زکریا و یحیی (ع)	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی درس دوازدهم، داستان حضرت زکریا و یحیی (ع)
اسفند	آموزش قسمت دوم درس دوازدهم، آموزش پیام قرآنی	آموزش قسمت سوم درس دوازدهم، کار در کلاس	آموزش قسمت اول سوره‌ی عبس	آموزش قسمت اول سوره‌ی عبس	آموزش قسمت دوم سوره‌ی عبس، آموزش پیام قرآنی	آموزش قسمت سوم سوره‌ی عبس، کار در کلاس	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی درس سیزدهم	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی درس سیزدهم
فروردین	-	-	-	-	آموزش قسمت اول سوره‌ی نازعات، آموزش پیام قرآنی	آموزش قسمت دوم سوره‌ی نازعات، آموزش قاعده	آموزش قسمت سوم سوره‌ی نازعات	آموزش قسمت چهارم سوره‌ی نازعات، کار در کلاس
اردیبهشت	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی درس چهاردهم	آموزش قسمت اول سوره‌ی نبأ	آموزش قسمت دوم سوره‌ی نبأ، آموزش پیام قرآنی	آموزش قسمت سوم سوره‌ی نبأ، کار در کلاس	بررسی تکالیف و ارزش‌یابی درس پانزدهم	مروری بر دروس	امتحانات نیم سال دوم	امتحانات نیم سال دوم